

Landbouwcentrum Granen Vlaanderen (LCG) vzw

Graanbericht Nr. 2016.G.41, 24 november 2016

Bladluizen in wintergranen Toestand 21-23 november 2016: gewascontrole blijft nog steeds noodzakelijk!

Alhoewel de toegankelijkheid van de velden (met betrekking tot het uitvoeren van een eventueel nodige bladluisbespuiting) in bepaalde regio's momenteel geen evidentie is, geven we niettemin de stand van zaken met betrekking tot de bladluisdruk weer.

Op 21, 22 en 23 november werden op meerdere locaties in Vlaanderen bladluistellingen uitgevoerd door het LCG. De waarnemingen werden uitgevoerd hoofdzakelijk in wintergerst en wintertarwe maar ook in enkele percelen triticale.

I. Percelen zonder specifieke zaaizaadbehandeling tegen bladluizen

I.1. Percelen met zaai tussen 30 september en 14 oktober 2016

De tellingen werden uitgevoerd op 12 percelen **wintergerst** (zaai tussen 30 september en 12 oktober), namelijk in de:

- provincie Limburg (2 plaatsen: Kermt en Millen)
- provincie Vlaams-Brabant (2 plaatsen: Kumtich en Overijse)
- provincie Oost-Vlaanderen (3 plaatsen: Bottelare, Merelbeke en Nieuwenhove)
- provincie West-Vlaanderen (5 plaatsen: Helkijn; 2 percelen te Ieper; Poperinge en Zuienkerke)

In de **wintertarwe** (zaai tussen 4 en 14 oktober) werden tellingen uitgevoerd op 5 percelen, in de:

- provincie West-Vlaanderen (5 plaatsen: Houtem, Gistel, Houtave, Meetkerke en Otegem)

In de **triticale** (zaai 5 oktober) werden tellingen uitgevoerd op 1 perceel in de kustpolder, te Wilskerke.

Op alle genoemde 18 waarnemingsvelden werd er ook geen insecticidebespuiting uitgevoerd.

Het merendeel van de gerstwaarnemingspercelen bevond zich begin deze week (21-22 november) in het (3^e), 4^e tot 5^e blad. De wintertarwe en triticale op de waarnemingspercelen bevond zich in het stadium 3^e tot 4^e blad.

Nog steeds blijkt dat de bladluisdruk zeer sterk blijft verschillen van perceel tot perceel, zelfs in eenzelfde regio! Er zijn percelen zonder bladluizen, percelen waar er een afname van de bladluisdruk vastgesteld wordt, percelen waar de bladluisdruk gelijk blijft en nog steeds percelen met een toename van de bladluisdruk.

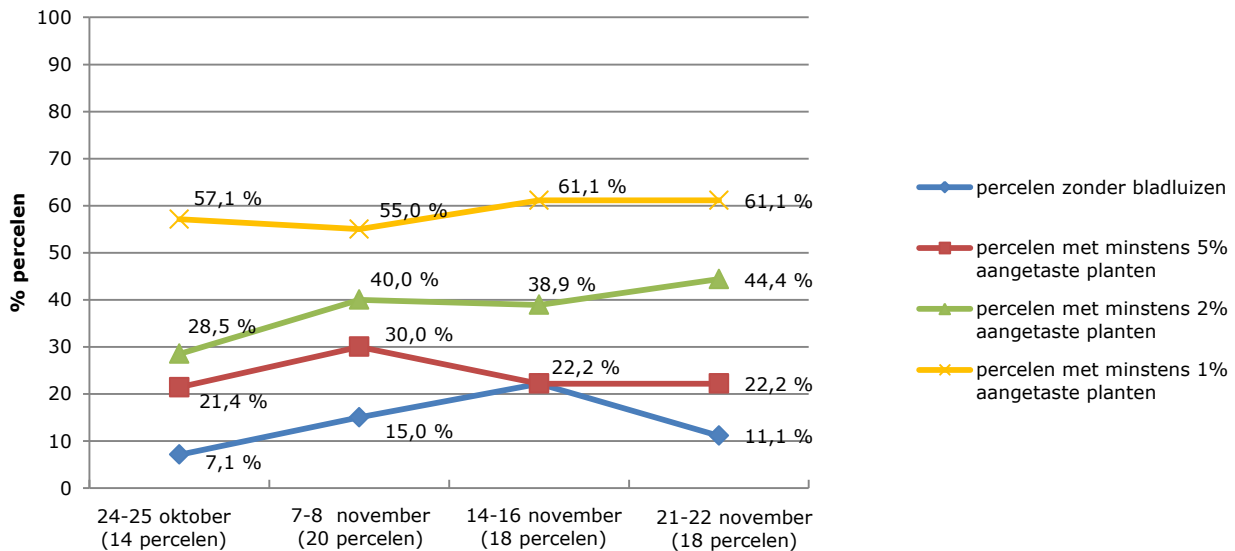
Bij de drie velden met de hoogste bladluisdruk bedroeg het percentage planten bezet met minstens één bladluis, respectievelijk 10 % (zaai 6 oktober, vorige week 11 %), bijna 13 % (zaai 10 oktober, vorige week 17 %) en 18 % (zaai 10 oktober, vorige week 14 %).

In vergelijking met de vorige weken lijkt op de waarnemingsvelden in de provincies Limburg en Vlaams-Brabant de bladluisdruk deze week opvallend toe te nemen, waarschijnlijk als gevolg van de zachtere weersomstandigheden. Wat niet uitsluit dat er in de andere provincies ook een opvallende toename is op bepaalde percelen.

Uit **Grafiek 1** blijkt voor de waarnemingen van 21-22 november het volgende:

- geen bladluizen aanwezig: 11 % van de percelen (= afname in vergelijking met 14-16 november)
- minstens 1 % van de planten bezet met bladluizen: 61 % van de percelen (= stabiel in vergelijking met 14-16 november)
- minstens 2 % van de planten bezet met bladluizen: 44 % van de percelen (= lichte toename in vergelijking met 14-16 november)
- minstens 5 % van de planten bezet met bladluizen: 22 % van de percelen (= stabiel in vergelijking met 14-16 november)

De bezettingsgraad door bladluizen op de wintergranen varieerde deze week van 1 tot maximaal 6 luizen per plant.

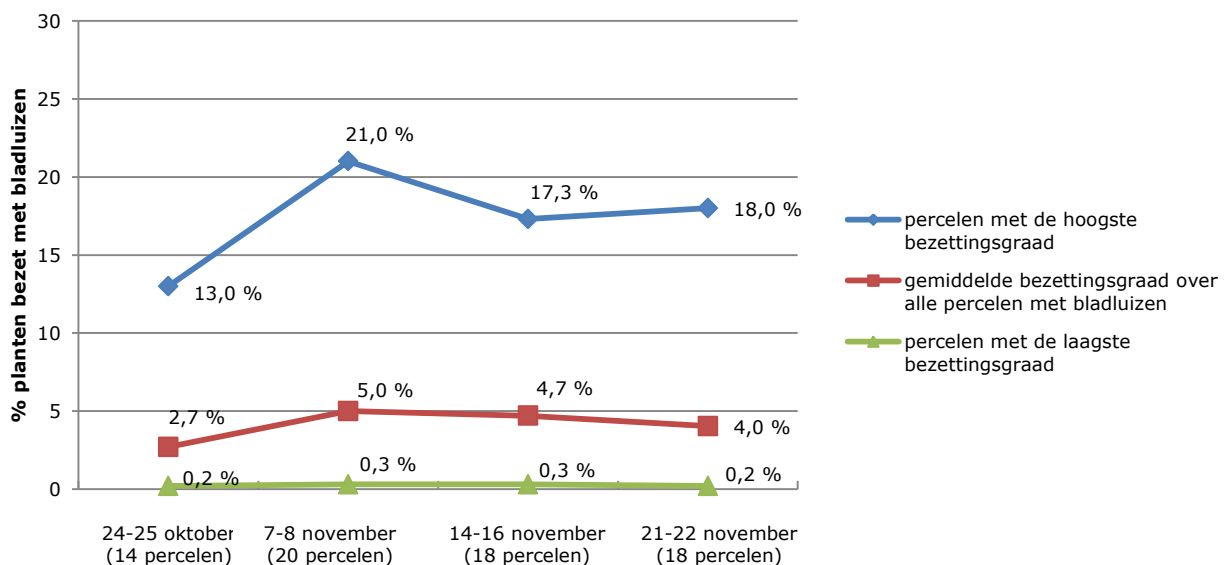
Grafiek 1: Percentage percelen bezet met bladluizen (zaaidatum tussen 30 september en 14 oktober 2016)

Uit **Grafiek 2** (omvat enkel percelen waar bladluizen aanwezig zijn) blijkt dat bij de percelen waar bladluizen voorkomen de variatie in bladluisdruk nog steeds zeer groot is tussen de percelen.

Uit de waarnemingen van 21-22 november blijkt het volgende:

- het perceel met de laagste bladluisdruk vertoonde 0,2 % planten bezet met minstens één bladluis
- het perceel met de hoogste bladluisdruk vertoonde 18,0 % planten bezet met minstens één bladluis
- gemiddeld is 4,0 % planten bezet met minstens één bladluis

Globaal zien we op de percelen waar bladluizen voorkomen dat de bladluisdruk gemiddeld genomen weinig veranderd is in vergelijking met de bladluistellingen van 14-16 november.

Grafiek 2: Bezettingsgraad bladluizen op percelen waar bladluizen aanwezig zijn (uitgedrukt in procent planten bezet met minstens één bladluis) (zaaidatum tussen 30 september en 14 oktober 2016)

I.2. Percelen met zaai tussen 22 oktober en 28 oktober 2016

De tellingen werden uitgevoerd op 5 percelen **wintertarwe** en één perceel **triticale**, namelijk in de:

- provincie Limburg (1 perceel wintertarwe te Val-Meer)
- provincie Vlaams-Brabant (2 percelen wintertarwe te respectievelijk Opwijk en Vissenaken)
- provincie Oost-Vlaanderen (1 perceel wintertarwe te Melle)
- provincie West-Vlaanderen (1 perceel wintertarwe te Zwevegem)
- provincie Antwerpen (1 perceel triticale te Tongerlo)

Deze waarnemingspercelen stonden begin deze week (21-23 november) pas in het stadium 1e blad.

Op deze percelen varieerde het aantal planten bezet met minstens één bladluis tussen 0 % en 0,8 %.

I.3 ADVIES wintergranen (wintergerst, wintertarwe, triticale, spelt)

1. Percelen niet behandeld met een insecticide (hetzij specifieke zaaizaadbehandeling, hetzij gewasbespuiting)

Controle op de aanwezigheid van bladluizen op deze percelen blijft zeker noodzakelijk. Percelen waar bladluizen waargenomen worden vormen een risico, de kans op schade door het dwergvergelingsvirus is reëel. Dit najaar is de virulentiegraad van de bladluizen immers heel wat hoger dan vorig jaar! De behandelingsdrempel ligt op dit moment van het groeiseizoen namelijk heel laag (drempel: zie verder in dit bericht), komt daarbij dat het opsporen van bladluizen in het veld zeer nauwkeurig dient te gebeuren en soms niet zo evident is (werkwijze: zie verder in dit bericht).

In percelen waar momenteel een (zeer) lage bladluisdruk aanwezig is, is de bekommernis: hoe lang zullen die bladluizen aanwezig blijven en kunnen ze zich vermenigvuldigen in het veld met toch belangrijke virusschade tot gevolg? Alles hangt af van de verdere weersomstandigheden.

Om de bladluizen die in granen aanwezig zijn te doden, zijn meerdere dagen van intense en constante vorst (-5°C) nodig en dit zonder sneeuwbedekking (Bron: naar CADCO en Arvalis).

De weersvoorspellingen voor de volgende 10 dagen voorzien vanaf vrijdag 25 november maxima rond 6 graden. Dinsdag 29 en woensdag 30 november wordt het even nog wat frisser, maar de dagen erna hernemen de maxima richting 6 graden. De minima gaan niet onmiddellijk en zeker niet voor lange duur richting nul graden. Voor de volgende 10 dagen wordt enkel voor dinsdag- en woensdagnacht voorspeld dat de minima tot onder nul kunnen zakken. Deze temperaturen doden de bladluizen nog lang niet!

Een insecticidebehandeling dient uitgevoerd te worden in wintergranen (wintergerst, wintertarwe, triticale en spelt, ...) bij het bereiken van de **behandelingsdrempel**:

- a) op het einde van de vluchten **bij het ingaan van de winter** vanaf het moment dat 1% van de planten bezet is met virusdragende bladluizen, m.a.w. 1 plant op 100 planten bezet met minstens één virusdragende bladluis (Bron: Livre Blanc "Céréales" – september 2014). CADCO (Wallonië) adviseerde in hun graanbericht van 8 november jl te behandelen vanaf het ogenblik dat 2 % van de planten bezet is met minstens één bladluis (dit is rekening houdend met de virulentiegraad van de bladluizen die dit najaar hoog is). Doch, komt er een "winter" (winterse weersomstandigheden) of blijft het (aanhoudend) zacht weer?

Uit de bladluistellingen van het LCG van deze week uitgevoerd op percelen gezaaid tussen 30 september en 14 oktober (zie Grafiek 1) blijkt dat op een belangrijk deel van de waarnemingsvelden minstens 1 % en zelfs meer dan 2 % van de planten bezet is met bladluizen:

- bij iets meer dan 40 % van de waarnemingsvelden is minstens 2 % van de planten bezet met bladluizen (= een lichte toename tov 14-16 november jl.)
- rond de 60 % van de waarnemingsvelden vertoont minstens 1 % van de planten bezet met bladluizen (= zelfde situatie als 14-16 november jl.)

De plaatselijk nog steeds hoge bezettingsgraad, de aanhoudende aanwezigheid van de bladluizen en de toenames in bepaalde regio's (o.a. de provincies Limburg en Vlaams-Brabant) alsook in bepaalde percelen in de andere provincies/regio's betekenen dat het noodzakelijk is om de bladluisdruk op perceelsniveau nog verder op te volgen en te evalueren!

- b) **op het einde van de winter** is een insecticidebehandeling nodig vanaf het ogenblik dat er levende bladluizen aanwezig zijn, ongeacht hun aantal. (Bron: Livre Blanc "Céréales" – september 2014).

2. Rassen tolerant ten aanzien van het dwergvergelingsvirus (Rafaëla en Domino)

Op deze rassen dient geen gewasbehandeling uitgevoerd te worden met een insecticide ter bestrijding van bladluizen (Bron: CADCO – Actualité – céréales 8 november 2016).

3. Percelen wintergranen (zonder specifieke zaaizaadbehandeling met een insecticide) waar reeds een gewasbespuiting met een insecticide werd uitgevoerd.

Op deze percelen dient de bladluisdruk opnieuw opgevolgd wanneer de werkingsduur van de insecticidebespuiting naar zijn einde loopt. De toegelaten middelen zijn niet systemisch en beschermen de nieuwe blaadjes gevormd na de toepassing niet. Deze percelen kunnen opnieuw aangetast worden door bladluizen.

De bladluisdruk werd deze week door het LCG eveneens opgevolgd op percelen wintergranen waar een insecticidebehandeling uitgevoerd werd, namelijk 2 percelen wintergerst (behandeld rond 30 oktober) en 3 percelen wintertarwe (behandeld tussen 27 oktober en 2 november). Op deze percelen kwamen er begin deze week (21-22 november) nog steeds geen bladluizen voor.

II. Percelen met specifieke zaaizaadbehandeling tegen bladluizen

Bladluistellingen werden uitgevoerd op 7 percelen wintergerst (zaai tussen 1 en 7 oktober), namelijk in de:

- provincie Limburg (5 plaatsen, namelijk te Jeuk, St-Lambrechts-Herk, Lauw, Millen en Piringen)
- provincie Oost-Vlaanderen (1 plaats, namelijk te Nieuwenhove)
- provincie West-Vlaanderen (1 plaats, namelijk te Zuienkerke in de kustpolder)

Op deze percelen varieerde het aantal planten bezet met minstens één bladluis tussen 0 % en 2,5 %. Bij 1 perceel was zelfs 6,7 % van de planten bezet met bladluizen!

Gezien op onbehandelde percelen (zonder specifiek zaaizaadbehandeling en zonder gewasbespuiting) er een aanhoudende aanwezigheid van bladluizen is, er plaatselijk nog steeds een hoge bezettingsgraad is, en er zelfs toename is van de bladluisdruk in bepaalde regio's (o.a. de provincies Limburg en Vlaams-Brabant) en in bepaalde percelen in de andere provincies/regio's, wordt er aanbevolen om de percelen met een specifieke zaaizaadbehandeling (Argento, ...) vanaf nu ook te controleren op de aanwezigheid van bladluizen.

III. Uitvoeren van bladluiswaarnemingen op het veld

De aanwezigheid van bladluizen dient zeer nauwkeurig en voorzichtig (opletten dat de bladluizen niet afvallen van de graanplanten of wegvliegen) gecontroleerd te worden, namelijk:

- de bovenkant én de onderkant van de bladeren
- het hartje van de bladeren zeker openen; de blaadjes zeker openvouwen indien deze nog opgerold zijn!
- de oksel tussen stengel en blad zeker openen
- de stengel tot tegen de grond controleren!
- ook de stengelbasis tot onder de grond. Dit is des te meer nodig bij koud(er) weer. Hiervoor dienen, na de bovengrondse controle op bladluizen, de graanplanten met de wortels voorzichtig uit de grond gehaald te worden (bv. met een schopje). Vervolgens dient zorgvuldig nagegaan te worden of er bladluizen voorkomen tussen de stengels tot op het uitstoelingsplateau.

Bladluizen kunnen aanwezig zijn:

- in verschillende grootte, zelfs zeer klein dit betekent dat er zeer goed van dichtbij moet gekeken worden!
- in verschillende kleur (lichtgroen tot donkergroen)

VOLGEND BERICHT: Dit bericht is meteen het laatste voor wat de bladluisdruk betreft in wintergranen dit najaar 2016. Indien er echter dit najaar nog een belangrijke evolutie waar te nemen is omtrent de bladluisdruk, zal deze weliswaar bericht worden. Hoe dan ook zal er een berichtgeving zijn in het voorjaar 2017 met de toestand van de bladluisdruk.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden overgenomen, in eigen vorm of wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Het Landbouwcentrum Granen Vlaanderen is niet aansprakelijk voor eventuele schadelijke gevolgen die zouden kunnen ontstaan bij het gebruik van de gegevens uit deze opgave.

Project met financiële steun van de Vlaamse overheid, Departement Landbouw en Visserij,
Afdeling Voorlichting

De LCG-Granaanberichten komen tot stand door medewerking van volgende partners van het LCG-Vlaanderen:

- de Vlaamse overheid, Departement Landbouw en Visserij, Afdeling voorlichting, doelgroepenbeleid, kwaliteit plant, Team Voorlichting Granen, te Gent en Leuven
- Inagro vzw, afdeling Akkerbouw, te Rumbeke-Beitem
- de Bodemkundige Dienst van België, te Leuven-Heverlee
- Universiteit Gent, faculteit Bio-ingenieurswetenschappen, vakgroep toegepaste biowetenschappen, te Gent
- vzw PIBO Campus en het Provinciaal Instituut voor Biotechnisch Onderwijs (PIBO), te Tongeren
- het Vrij Technisch Instituut, Land- en Tuinbouw, te Poperinge
- het Land- en Tuinbouwcentrum Waasland (LTCW), Biotechnische & Sport, te Sint-Niklaas